BIBLIOTHECA CIVITATIS BUDAPESTIENSIS

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: K. Gy.

Cím: Százéves a Bazilika

Forrás: Új Embert Budapest 1951 VI. 25

(Hely) (Idő) (Köt. v. fűz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy: 726.5

Hely: Szt. István Bazilika

Idő: „1851/1947."

Személy:

Helyszám:

14

Százéves a Bazilika

Máig is rejtély, hogy Budapest legszebb és legnagyobb templomát, a lipótvárosi *Szent István templomot* miért nevezik »bazilikának«, holott éppen nem az ókeresztény bazilikák mintájára, hanem kupolás stílusban építették ezelőtt száz évvel, *1851-ben.* Ez az évszám persze csak kezdetét jelzi az építkezésnek, amely kerek félévszázadot vett igénybe.

A helyén valamikor a mult század elején egészen profán jellegű intézmény állott: az ú. n. *hecc-színház,* amelyben állatviadalokkal szórakoztatták Pest város polgárait. Ennek a helyén épült a szerény-igényű régi lipótvárosi plébánia-templom, amely azonban 1849-ben Pest ágyúzásakor teljesen leégett.

Ennek helyén kezdték meg az elnyomatás legsötétebb korszakában az új templom építését *Hild József* empire-stílusú tervei szerint. Építése éppen nem volt zökkenőmentes. A kiegyezés évében meghalt az építésze, a következő évben pedig beomlott a már egészen kész kupolája. Ekkor vette át az építést a zseniális *Ybl Miklós,* s az eredeti — szerényebb — terveket egészen átformálva, a templomot a mai monumentális alakjában képezte ki olasz reneszánsz-stílusban. A templom tehát építkezése közben szinte együtt nőtt a vidéki városkából európai metropolissá fejlődő Budapesttel. Közben Ybl is kidőlt, s a templom belső kiképzését már egy harmadik építőművésznek, *Kauser Józsefnek* kellett befejeznie.

A városfejlődéssel áll összefüggésben a templom sajátos elhelyezése is, hogy t. i. hátat fordít a város mai centrumának. Mert ezt korántsem azzal magyarázhatjuk, hogy a főoltárt a régi templomépítési hagyományoknak megfelelően mindenképpen keleti irányban akarták elhelyezni, hanem azzal, hogy az építkezés kezdetén még ki sem épült a mai Sztálin-út s a Terézváros nemhogy a város centruma, hanem a város vége volt.

A Szent István-bazilika világviszonylatban is számottevő *arányairól* fogalmat alkothatunk, ha összehasonlítjuk a világ legnagyobb templomával, a római Szent Péter-templommal, amelynek adatait zárójelben közöljük. Az alapterület 4147 négyzetméter (15.160), a templom hossza 87 méter (187), a kupola magassága 96 méter (123).

A templom belseje valóságos *mütörténeti múzeum.* A korabeli magyar képzőművészet legjelesebbjei versengtek azon, hogy fiatal fővárosunk reprezentáns temploma minél művészibb, értékesebb, ízlésesebb legyen. A kupolát és boltozatot *Székely Bertalan, Lotz Károly, Benczúr Gyula* világhírű freskói, a márványoltárokat *Benczúr, Feszty, Stettka, Roskovics, Deák-Ebner* képei, *Stróbl Alajos, Fadrusz János, Vastagh György, Damkó József* szobrai díszítik. Még a sekrestyébe is érdemes bemenni: itt helyezték el a Szent Családot ábrázoló eredeti *Murillo*-képet, egy külföldi magyar mecénás ajándékát. Ugyanitt márványrelief emlékeztet arra, hogy 1891 júniusában itt mondott szent misét Ratti Achilles, a későbbi *XI. Pius* pápa.

Hadd említsük még meg az 5458 sípot tartalmazó hatalmas *orgonát,* amelynek legnagyobb sípja 10.58 méter, a legkisebb pedig 12 milliméter.

De a Szent István-templom változatos története a felépítéssel és berendezéssel még nem ért véget. A második világháborúban az épület megrongálódott. A félkörű hátsófal párkányzatát tartó 12 hatalmas oszlop közül egy teljesen kidőlt és a kupola is súlyos sérüléseket szenvedett; javítása közben — 1947 júniusában — kigyulladt és leégett. Csak a kormányzat egymillió forintos gyors segélyének s a hívek áldozatkészségének volt köszönhető, hogy ma már újból ép a kupola, s az épület egyéb sérüléseinek kijavítása is folyamatban van.

Az első száz év fordulóján hiszszük és reméljük, hogy a magyar hitnek, erőnek, szellemnek ez a gyönyörű alkotása még több, békésebb évszázadot is meg fog érni, a város és az egész ország felé hirdetve díszes bejárata ércbetűivel a krisztusi igéket: »Ego sum via, veritas et vita« — *Én vagyok az út, igazság és az élet!*

K. Gy.

NV., Közp. városháza — 1896/50